

VÄHEM PRÜGI

LÜHITUTVUSTUS: Läbi mängulise tegevuse mõtestatakse, kuidas on võimalik paremate valikutega vähendada jäätmete teket ning miks on see vajalik. Teeme läbi prügi sorteerimise loodusmajas kasutatava süsteemi näitel (biojätmed, olmejätmed, pakend, paber ja papp, ohtlikud jätmed, pandipakend).

Lapsed saavad teada looduslikust materjalist ja plastist pakendite erinevuse.

Lapsed näevad, kuidas toidujäätke saab kompostida ja õpivad ise igapäevatoimetustes tegema paremaid valikuid looduse säästmiseks.

KEEL: eesti, inglise

OSALEJATE ARV: kuni 24

OSALEJATE VANUS: 4–7aastased

KESTUS: 1 või 2 akadeemilist tundi

KOHT: Tartu loodusmaja klass ja õueala, lasteaias kohapeal.

ÕPPEVAHENDID: sorteerimiskastid (Biojätmed, olmejätmed, pakend, paber ja papp, ohtlikud jätmed, pandipakend); luubid (24 tk); vermikompostri muld ja selle lagunemise erinevad etapid. (NB! Allergiatega puhul palume lapsi jälgida.); sõnnikuussid (*Eisenia foetida*); magnetpostri komplektid (4 tk); memoriini komplekt (4 tk); joogipudel, tetrapakk, võileivakarp, eineleiva mulaaž, erinevad jäätmete liigid sorteerimiseks (pakend jms.)

EESMÄRGID:

Programmi läbinud õpilane

- **teab** kust tulevad majapidamises jätmed, mis on pakend ja miks inimesed neid kasutavad,
- **oskab** pöörata tähelepanu sorteerimise võimalustele ning miks on seda oluline teha,
- **teab**, et saab kasutada ühekordsete nõude asemel matkakomplekti (nt. korduvkasutatav veepudel jm),
- **tunneb** vihmaussi ning teab millest tekib muld
- **oskab** luua seoseid biojätmete ja mullatekke vahel

- **teab**, et plastist pakendid mullaks ei muutu,
- **väärtustab** puhast keskkonda enda ümber.

SEOS ÕPPEKAVAGA

Alushariduse õppekava: eesti keel ja kodulugu: koostöö, kuulamisoskus, sõnajärje andmine ja võtmine

Loodus ja loodushoid: Looduse muutumine, hooli ja hoia, kuidas mina saan seda teha

Inimene ja asjad: Mida teha tarbetute asjadega, Väike ja suur, vähem ja rohkem

Inimene ja aeg: mis oli ammu, mis on praegu ja mis tuleb.

Tervis ja tervislik eluviis: kodu korrashoid, kuidas olla terve.

PROGRAMMI ÜLESEHITUS

Sissejuhatus:

Teema tutvustus, hea tava kokkulepped (5 min)

Nähtamatu punkti mäng: Peale enesetutvustust annab õpetaja edasi nähtamatu punkti, mis hakkab käima lapselt lapsele mööda ringi edasi. Punkti saaja ütleb oma nime ja mis on tema lemmik toit.

Õpetaja võtab ringi viimaselt liikmelt punkti tagasi ja räägib, kuidas ka looduses käib kõik ringi nagu nähtamatu punkt. Näitena toob välja vee liikumise pilvede ja maa vahel. Vestluse vormis jõutakse selleni, et ka meie jäätmed käivad ringi ning looduses võivad loomad seda enda toiduks pidada. (10 min)

JÄÄTMETE SORTEERIMINE:

Arutleme, kas igal pool ja kõigil on ühesugused sorteerimise võimalused. Tartu loodusmajas toimuval programmil tutvustab õpetaja loodusmaja prügikaste ning uurime mida teha siis, kui ei tea, kuidas erinevates kohtades on jäätmete sorteerimine korraldatud. Lasteaias kohapeal toimuva programmi jaoks on õpetajal vastvalt märgistatud sorteerimiskastid, võimalusel tutvutakse lasteaias enda jäätmete sorteerimise valikutega (see on õpetajaga eelnevalt kooskõlastatud). Lapsed annavad ringis püsti tõustes märku, kui palju on neil kodus prügikaste erinevate asjade jaoks.

Luuakse seosed laste lemmiktoidu valmistamisest tekkivate jäätmetega.

Koos sorteeritakse ära üks suur kott puhtaid jäätmeid (suures kotis rühmitatult, läbipaistvates kottides eri liiki jäätmed). Vaatame, kui väike kott tegelikult prügi järgi jääb, mis peale sorteerimist tavalisse prügikasti jõuab. Visuaalselt võrreldakse sorteeritud koguseid algsega. Prügi sorteerimise käigus jääb biojätmete kast tühjaks. Arutelu käigus leitakse vastus, mis täpselt on biojätmed ning mida nendega tuleb ja saab kodus teha.

Omandatakse mõisted pakendid, jäätmed ning jätmete põhiliikide nimetused Tartu loodusmaja näitel. (15 min)

Kuidas mina jäätmeid vähendaksin:

Kui lähed piknikule või matkale, kuidas võtad kaasa joogi ja eine?

Lapsed saavad laualt valid kas tetrapaki või korduvkasutusega joogipudeli, võileivakarbi või ühekordses pakendis eineleiva (mulaaž).

Jäätmememoriin. Lapsed jaotatakse nelja gruppi. Mängitakse memoriini, kus on vaja kokku viia

korduvkasutatav pakend ühekordse pakendiga. Mängu lõpetanud grupp toob memoriini kaardid juhendaja laua juurde ja sorteerib need õigetesse rühmadesse (jäätmeliikidele vastav süsteem, matkakott). (10 min)

Vermikomposter: Lastele jagatakse luubid. Jätkub rühmatöö gruppides. Iga rühm saab komplekti, kus on magnettahtvel ning sildid vihmaussi arengu kohta (3 tk), mullas olevate jätmete sildid (3 tk) ja kolm vermikompostist võetud proovi. Magnettahtlit ja silte kasutades vormistab rühm võimalikult iseseivalt uurimistöö. Juhendaja ja õpetaja jälgivad luubi õiget kasutust ning toetavad vastavalt vajadusele rühmatööde koostamist. Rühmatööle järgneb kokkuvõtte ja läbi arutelu leiame vastused järgnevatele küsimustele:

Milliseid biojätmeid tohib panna vermi-komposterisse? Kas vihmauss sööb kilekotti? Mis saab kilekotist, kui see mulla sisse panna? (10 min)

Lõpuring: Lapsed istuvad ringis ning juhendaja jagab korvist bingo numbrid. Seejärel tõmbab juhendaja loosi korras välja erinevaid numbreid. Ütleb numברי ja lapsed vaatavad kas see on nende sildil. Laps kellel on sildi peal sama number tõstab selle üles ning ütleb mis oli huvitav ja mis talle meelde jäi. Juhendajale

jääb viimane number. Ta tänab lapsi tehtud töö eest ja tuletab meelde 3 lihtsat nippi, kuidas laps ise saab vähendada jäätmete tekkimist. (10 min)

JUHENDAJAD:

Aili Elts (Tartu loodusmaja juhendaja aastast 2015; Rohelise kooli programmi koordinaator Tartu Keskkonnahariduse Keskuses)

Kati Kekkonen: Luua metsanduskool, retkejuhtimine, Tartu loodusmajas programmijuht 2011. aastast.

Triin Rassulov: läbinud loodusainete õpetaja kursuse, programmi autor, programmijuht alates 2014. aastast.

TARTU LOODUSMAJA – TEEVIIT LOODUSE JUURDE

**tartu
loodus
maja**